

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om stöd för skolresor för studerande i gymnasier och yrkesläroanstalter

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att en lag skall stiftas om stöd för skolresor för studerande i gymnasier och yrkesläroanstalter.

Genom den föreslagna lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasier och yrkesläroanstalter blir det möjligt att av statens medel betala stöd för dagliga skolresekostnader för studerande i gymnasier och yrkesläroanstalter. Det föreslås att stödet kallas stöd för skolresor och att det är en skattefri förmån.

Lagen föreslås stadga om förutsättningarna för beviljande av stöd för skolresor, beloppet av stödet och om ansökan. Enligt förslaget skall stödet beviljas om studerandens skolväg är minst tio kilometer och kostnaderna för skolresorna per månad överstiger det

stadgade beloppet. Stödet för skolresor kan betalas till läroanstaltens huvudman, till den som säljer biljetterna eller studeranden själv. Genom de olika betalningsformerna vill man gynna kollektivtrafiken och sålunda bevara dess verksamhetsbetingelser.

Enligt förslaget skall folkpensionsanstalten svara för verkställigheten av stödet för skolresor. För den allmänna utvecklingen av systemet svarar undervisningsministeriet.

Propositionen ansluter sig till regeringens proposition med förslag till lag om statsandelar till kommunerna och till vissa ändringar av statsandelslagstiftningen.

Den lagen avses bli behandlad i samband med budgetpropositionen för 1997 och avses träda i kraft den första juli 1997.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Läroanstalternas huvudmän har inte lagstadgad skyldighet att ordna skolskjutsar för elever inom utbildning som följer efter grundskolan. Kommunerna har likväl haft möjlighet att få statsandel för kostnader för anledda av skolskjutsar. Som ett resultat av statens och kommunernas sparbeslut har de kommunalt ordnade skolskjutsarna minskat, vilket har betytt att allt fler studerande har fallit utanför skolskjutsförmånen. Kommunernas varierande skolskjutspraxis har ökat ojämlikheten. Speciellt problematiskt och orättvist har systemet varit i glest bebodda områden där skolvägarna är långa. Olägenheten har påpekats både av riksdagen och statsrådet.

För att hjälpa upp den nuvarande situationen föreslås att en särskild lag om stöd för skolresor för studerande i gymnasier och yrkesläroanstalter stiftas. Genom reformen blir det möjligt att på ett jämligare, mer täckande och rättvisare sätt stöda skolresorna med beaktande av lokala och trafikpolitiska omständigheter och förhållandena i enskilda läroanstalter. I och med reformen omfattas alla de studerande i gymnasiet och yrkesläroanstalterna som har betydande skolreskostnader och lång skolväg av stödet för skolresor.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftningen och praxis

Med skolresa avses normalt vägsträckan mellan läroanstalten och studerandens bostad längs en farbar väg. Med skolreseförmån avses antingen att transport ordnas eller att kostnaderna för resorna ersätts studeranden eller hans vårdnadshavare. Skolreseförmånen ges för läroanstaltens arbetsdagar.

De funktionella stadgandena om stöd för skolresa i gymnasielagen (477/83) och lagen om studiesociala förmåner för yrkesläroanstalternas elever (498/83) upphävdes från början av 1993. Efter ändringen har läroanstalternas huvudmän enligt prövning kunnat besluta om beviljande av skolskjutsförmån

och de villkor på vilka förmånen ges.

I gymnasiet och yrkesläroanstalterna har huvudmannen kunnat få statsandel enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (705/92) för de kostnader som uppstår för att skolskjuts- och inkvarteringsförmån har beviljats. Statsandelen för driftkostnaderna för grundskolan, gymnasiet och yrkesläroanstalterna beviljas, med undantag av privata och statliga läroanstalter, elevens hemkommun. Elevens hemkommun är skyldig att tillsammans med den i lagen bestämda betalningsandelen för hemkommunen betala en summa som motsvarar den erhållna statsandelen till läroanstaltens huvudman. Om en huvudman inte har ordnat skolreseförmån för eleverna, uppstår ingen betalningsskyldighet för elevens hemkommun och denna beviljas då inte heller statsandel.

2.2. Bedömning av nuläget

Till följd av avsaknaden av en lagstadgad skyldighet och sparåtgärderna i fråga om offentliga utgifter har många kommuner slopat stödet för skolresor. Antalet studerande som fick skolreseförmån sjönk från 62 000 studerande år 1992 till 43 000 studerande år 1994. Då alla huvudmän för läroanstalterna inte har ordnat skolreseförmån har eleverna råkat i en ojämlig ställning. När förmånen saknats har det till och med inneburit försämrade studiemöjligheter. Som en följd av minskade skolskjutsar har också de övriga kommuninvånarnas möjligheter att anlita kollektivtrafik kringskurits.

Betalningsandelen för de studerandes hemkommuner till läroanstaltens huvudman räknas enligt den andel de studerande från respektive kommun utgör av de totala kostnaderna för huvudmannen. I en läroanstalt där en stor del av de studerande kommer från samma kommun där läroanstalten finns blir det denna kommun som till stor del svarar för transportkostnaderna, trots att de som erhållit skolskjutsförmån i de flesta fall kommer från andra kommuner. Det schematiska i de nuvarande stadgandena har sålunda lett till att det med tanke på kommuner-

nas ekonomi inte är rationellt att ordna skolreseförmån.

I dimensioneringen av studiestödet har kostnaderna för de dagliga skolresorna inte beaktats. Huvudsakligen är det studerande som bor hos sina föräldrar i glesbygdssområden som har skolreskostnader, och studiestödet är för dem lägre än för studerande som bor självständigt. Finansieringen av skolresorna är då beroende också av föräldrarnas ekonomiska möjligheter. En annan typisk grupp som har resekostnader är sådana studerande som av familjeskäl bor på en annan ort än den där läroanstalten finns. I och med en mer täckande skolreseförmån blir studiemöjligheterna för dessa grupper jämlikare i förhållande till dem som har möjlighet att bo i närheten av läroanstalten utan betydande dagliga resekostnader.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Enligt propositionen kunde kostnaderna för en studerandes dagliga skolresor betalas av statsmedel. Stödet föreslås bli kallat stöd för skolresor. Stödet skall vara en skattefri förmån, eftersom det betalas för att ersätta kostnader liksom till exempel bostadstillägg. Berättigade till stöd för skolresor är enligt förslaget studerande som är bosatta och bedriver studier i Finland om studierna sker i ett gymnasium eller en läroanstalt som meddelar gymnasieundervisning eller inom grundläggande yrkesutbildning i en yrkesläroanstalt, musikläroanstalt eller annan läroanstalt.

Stöd för skolresor beviljas för att ersätta de resekostnader som överstiger självriskandelen för en studerande. En studerandes självriskandel per månad motsvarar kostnaderna för en skolresa på tio kilometer räknade enligt taxan för billigaste reseklass. Den del av kostnaderna som överstiger självrisken för en studerande per månad ersätts med ett tillägg av 50 mark. Maximalt ersätts likvärd kostnader som bestäms enligt en resa på 100 kilometer i ena riktningen. Stödet för skolresor skall enligt förslaget betalas till läroanstaltens huvudman, biljettsäljaren eller studeranden själv. Genom de olika betalningsformerna vill man gynna kollektivtrafiken och på det sättet bevara dess verksamhetsbetingelser. Med kollektivtrafik avses linjetrafik, köptrafik eller annan regelbunden persontrafik vars tjänster får anlitas av all-

mänheten.

Då kollektivtrafik anlitas bestäms resekostnaderna enligt den billigaste taxan för färdmedlet. Då läroanstaltens huvudman ordnar skolskjuts bestäms resekostnaderna enligt den sträcka som åks i färdmedlet. I annat fall bestäms resekostnaderna enligt sträckan mellan studerandens hem och läroanstalten.

Det föreslås att stödet för skolresor betalas till läroanstaltens huvudman då det är huvudmannen som ordnar skolskjutsen. Huvudmannen skickar första gången denna ansökan om stöd för skolresor en ansökan jämte bilagor till folkpensionsanstalten. Därefter meddelar huvudmannen månatligen om ändringar i fråga om dem som är berättigade till stöd för skolresor. Studeranden har vid behov en personlig månads- eller seriebiljett.

Om läroanstaltens huvudman inte ordnar skolskjuts, föreslås stödet bli betalt till den som säljer biljetterna. En studerande skall när han köper biljett ha ett intyg av läroanstalten över sin rätt till stöd för skolresor. Biljettsäljaren säljer då till studeranden månads- eller seriebiljetter till ett pris som är rabatterat med stödbeloppet. Säljaren fakturerar folkpensionsanstalten på basis av sålda biljetter. Studeranden har en personlig månads- eller seriebiljett.

Till en studerande betalas stödet som direkt penningersättning bara i ett sådant fall att orten saknar kollektivtrafik eller det vore oskäligt besvärligt att anlita den för skolresorna och att huvudmannen för läroanstalten inte ordnar skolskjuts. Studeranden ansöker då om stöd hos folkpensionsanstalten. För ansökan behövs ett utlåtande av läroanstalten om längden på skolvägen och rätten till stöd för skolresor. Stödet betalas direkt på studerandens konto. Stödet är 70 procent av de kalkylmässiga kostnader som överstiger studerandens självrisk. Den större självriskandelen baserar sig på att skolvägen, som utgör beräkningsgrund för stödet, från denna studerandes hemdörr till läroanstalten vanligen är längre än en skolresa som den som anlitar kollektivtrafik har och som bestäms enligt den sträcka som åks i ett färdmedel.

Enligt förslaget fattas ett beslut om och beviljas stöd för skolresor av folkpensionsanstalten. Beslutet skall kunna överklagas hos besvärnämnden för studiestöd.

Det föreslås att det genom förordning stadgas om när det skall anses att en studerande har möjlighet att anlita kollektivtrafik och om uträkningen av resekostnaderna i ett så-

dant fall då studeranden kan anlita ordnad skolskjuts eller kollektivtrafik för endast en del av sin skolväg.

4. Propositionens verkningar

4.1. Ekonomiska verkningar

Enligt uppskattning är antalet studerande med rätt till stöd för skolresor cirka 55 000. Antalet studerande som årligen beräknas bli delaktiga av förmånen beräknas minska med några tusen i och med att yrkeshögskolorna bli ordinarie före slutet av 1990-talet.

Enligt antalet faktiska skolarbetsdagar är läsåret i medeltal nio månader. Om stöd för skolresor betalas för resor på tio kilometer och mera, dock för skolresor på högst 100 kilometer, när kostnaderna överstiger 280 mark i månaden, och ersättningen är de kalkylmässiga kostnader som överstiger 280 mark plus 50 mark, blir utgifterna för staten cirka 140 mark om året. År 1977 blir utgifterna för staten omkring 64 miljoner mark. En inbesparing av motsvarande storlek uppstår när statsandel enligt priset per enhet för skolskjutsar inte längre betalas för tiden efter juni 1997.

En rundfråga till Matkahuoltos stationer visar att cirka 50 000 studerande omfattas av de ordnade skolskjutsarna. De studerandes skolresor är i de flesta fall 10—40 kilometer och kostnaderna för en studerande i genomsnitt 486 mark i månaden. Ersättningen blir då enligt modellen per studerande i medeltal 261 mark i månaden.

Antalet studerande som av någon orsak inte kan anlita ordnad skolskjuts uppskattas till cirka 5 000. Ersättningen till en studerande själv blir enligt den föreslagna modellen i genomsnitt 182 mark i månaden.

Verkställigheten av stödet för skolresor orsakar folkpensionsanstalten årliga kostnader på cirka 1,8 miljoner mark. Kostnaderna för att bygga upp ett databehandlingssystem har beräknats till 1,2 miljoner mark. Upprätthållandet av systemet föranleder årligen kostnader på cirka 800 000 mark.

Reformen förbättrar stödet till sådana studerande vars skolresor för närvarande överhuvudtaget inte stöds. Samtidigt kan likväl en del studerande få sämre skolreseförmåner än nu. Det är fortfarande möjligt att kommunerna med egna medel finansierar skolskjutsar.

4.2. Organisatoriska verkningar

Verkställigheten av studiestödet övergick på folkpensionsanstalten den 1 maj 1994. Syftet med stödet för skolresor är också att stöda studiemöjligheterna och därför är det naturligt att ärenden som rör stödet för skolresor sköts av folkpensionsanstalten.

Inom folkpensionsanstaltens organisation kan ärenden som rör stödet för skolresor i praktiken skötas i lokalbyråerna där de studerandes ansökningar om stöd föreslås bli avgjorda och stödandelar till skolresearrangörer och biljettsäljare betalade på basis av fakturering.

Läroanstalternas uppgift blir att ge utlåtan den till den som beviljar stödet för skolresor och till biljettsäljarna samt att utreda om en studerande har möjligheter att anlita ett kollektivt färdmedel eller ordnad skolskjuts. Dessutom fakturerar läroanstalternas huvudmän folkpensionsanstalten för anlitaandet av skolskjutsar som de ordnar.

Ändring i avgöranden om stöd för skolresor skall kunna sökas genom besvär hos besvärsnämnden för studiestöd. Besvärsnämndens beslut är enligt förslaget slutligt.

4.3. Trafikpolitiska verkningar

Den föreslagna modellen gynnar särskilt kollektivtrafiken eftersom stöd för skolresor enligt förslaget till 100 procent kan betalas till biljettsäljaren, eller läroanstaltens huvudman när denne ordnar skolskjutsen, för den del av kostnaderna som överstiger självriskandelen. Om det i en kommun inte finns kollektivtrafik som tillräckligt väl fyller de studerandes behov, kan kommunen ordna kollektivtrafik som passar de studerande och också är öppen för andra. Den föreslagna reformen tryggar sålunda bättre än nu förutsättningarna för kollektivtrafik och gynnar så även trafiksäkerheten.

Modellen bedöms öka användningen av kollektivtrafik eftersom stödet inte betalas direkt till en studerande om kollektivtrafik eller skolskjuts som ordnats av läroanstaltens huvudman kan anlitas. Systemet med aktivkort som håller på att införas förbättrar ytterligare de funktionella förutsättningarna för modellen.

5. Beredningen av propositionen

Riksdagens statsutskott fäste i samband

med att statsbudgeten för 1994 avläts uppmärksamhet på att det inte från början av 1993 existerar någon lagstadgad skyldighet att ordna skolskjuts inom utbildningen efter grundskolen. Utskottet var bekymrat för den växande ojämlikheten i och med kommunernas varierande praxis när det gäller skolskjutsar. Kostnaderna för skolresor kan beroende på bostadsorten bli höga och de kan på det sättet ha stor betydelse för utkomsten i en barnfamilj. Minskade skoltransporter sågs även minska färdmöjligheterna för andra invånare.

Statsutskottet förutsatte att regeringen snabbt skulle vidta nödvändiga ändringsåtgärder för att skolskjutsarna skulle ordnas permanent.

Statsrådet fattade våren 1994 ett principbeslut om att ersättningarna för skolresor och inkvartering görs till en uppgift för staten och att stödet beviljas som en del av studiestödet. Ärendet bereddes i en arbetsgrupp tillsatt av undervisningsministeriet och den avgav sitt betänkande den 14 mars 1995 (Promemorior av undervisningsministeriets arbetsgrupper Skolskjutsstöd och inkvarteringsförmån för studerande vid gymnasier och yrkesläroanstalter, 11:1995).

Arbetsgruppen utarbetade två alternativa modeller för beviljande av skolreseförmån, modell penningersättning och modell transportstöd. Arbetsgruppen föreslog att stöd för skolresor skall beviljas enligt modell transportstöd.

I samband med att budgetpropositionen för 1996 avläts beslöt regeringen att ersättningarna för skolresor skulle granskas i utredare Heikki Koskis projekt för utredning av förhållandet mellan stat och kommun. Utredaren föreslog att stödet för skolresor skulle ordnas enligt de principer som undervisningsministeriets arbetsgrupp framförde.

Undervisningsministeriet har fortsatt beredningen av lagen om stöd för skolresor utgående från arbetsgruppens förslag och i samarbete med folkpensionsanstalten, trafikministeriet och Finlands kommunförbund.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Regeringen avlåter samtidigt till Riksdagen en proposition med förslag till lag om statsandelar till kommunerna och till vissa ändringar av statsandelslagstiftningen. En del av propositionen utgör ett förslag till ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet som innebär att kommunerna inte längre efter den 1 juli 1997 beviljas statsandel för ordnande av transportförmån. Syftet med reformen av statsandelsystemet är att ytterligare klarlägga uppgifts- och kostnadsfördelningen mellan stat och kommun. Att skolreseförmånen överförs till studiestödssystemet slopas är en ändring som stöder detta syfte.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasier och yrkesläroanstalter

1 kap. Allmänna stadganden

1 §. *Tillämpningsområde.* Stöd för skolresor föreslås bli beviljat för kostnader som föranleds av en studerandes dagliga skolresa mellan bostaden och läroanstalten och det skall betalas av statens medel.

2 §. *Studerande berättigade till stöd för skolresor.* Berättigade till stöd för skolresor är enligt förslaget studerande som är bosatta i Finland och bedriver studier i Finland i ett gymnasium eller en läroanstalt som ger undervisning som motsvarar gymnasieundervisningen eller deltar i grundläggande yrkesutbildning vid en yrkesläroanstalt, musikläroanstalt eller annan läroanstalt.

Inskränkningen av stödet till personer som studerar i gymnasiet eller yrkesläroanstalter är ändamålsenligt eftersom en betydande del av de studerande inom den avsedda utbildningen bor i glest bebyggda områden med långa skolvägar.

Stödet skall inte omfatta studerande som deltar i vuxenutbildning, distans- eller privatundervisning eller utbildning som ordnas som avgiftsbelagd service och inte heller studerande som utför avlönad praktik. Stöd skall inte heller beviljas om läroanstaltens huvudman anvisar studeranden en avgiftsfri plats i elevhem, om studeranden inte för sin skolresa anlitar kollektivtrafik eller skolskjuts som läroanstaltens huvudman ordnar trots att det är möjligt för honom eller studeranden får stöd för kostnaderna för sina skolresor enligt någon annan lag. Avsikten med inskränkningarna är att rikta stödet till dem som behöver det mest. Vilka studerande som är berättigade till stödet kan enligt förslaget närmare stadgas genom förordning.

3 §. *Villkor för beviljande av stöd för skolresor.* Stödet för skolresor för en studerande bestäms enligt förslaget utgående från skolvägens längd och kostnaderna. Rätt till stöd för skolresor föreligger när en studerandes skolväg i ena riktningen är minst 10 kilometer och resekostnaderna överstiger en viss självriskandel. Genom dessa inskränkningar vill man rikta stödet till dem som har

lång skolväg och betydande resekostnader. Genom förordning stadgas om det belopp kostnaderna skall överstiga för att ersättas.

4 §. *Hur resekostnaderna bestäms.* I lagen används de definitioner på persontrafik som ges i 2 § lagen om tillståndspliktig persontrafik på väg (662/94). Med kollektivtrafik avses linjetrafik, köptrafik och annan regelbunden persontrafik vars tjänster kan utnyttjas allmänt. Även spårtrafik omfattas av definitionen. Köptrafik är trafik som grundar sig på avtal om köp och som upprätthålls med offentliga medel. Köpare kan vara kommunen eller av de statliga myndigheterna länsstyrelsen eller trafikministeriet. Trafik som ordnas av kommunen kan också vara beställningstrafik, om servicen är avsedd enbart för studerande och lämplig kollektivtrafik inte finns. Om läroanstaltens huvudman är någon annan än kommunen, kan transporten ordnas bara som beställningstrafik.

Kostnaderna för skolresor för en studerande som anlitar kollektivtrafik skall enligt förslaget räknas enligt den billigaste taxan för färdmedlet. Sådana biljetter är för närvarande vanligen månadsbiljetter eller biljetter för andra perioder, i vissa fall seriebiljetter eller andra rabattbiljetter. I annat fall räknas kostnaderna enligt den taxa som stadgas genom förordning.

Om en studerande för sina skolresor anlitar skolskjuts som läroanstaltens huvudman ordnar bestäms resekostnaderna för den sträcka som studeranden åker med den ordnade skolskjutsen.

Om en studerande inte kan anlita kollektivtrafik eller skolskjuts som läroanstaltens huvudman ordnar eller om det är oskäligt svårt att anlita dessa, bestäms resekostnaderna enligt vägsträckan mellan studerandens hem och läroanstalten.

Genom förordning stadgas närmare om när en studerande anses ha möjlighet att anlita allmän kollektivtrafik eller skolskjuts som ordnas av läroanstaltens huvudman och om hur resekostnaderna bestäms om en studerande kan anlita dessa färd sätt bara för en del av skolvägen. Genom definitionerna vill man få de studerande att anlita det förmånligaste färd sättet.

5 §. *Beloppet av stödet för skolresor.* I stöd för skolresor föreslås att de kostnader betalas som överstiger självriskandelen,

som den enligt 3 § bestäms för en studerande, plus ett belopp som bestäms i förordningen. Att stödet betalas för därtill berättigade till ett större belopp än den del av kostnaderna som överstiger självriskan är motiverat eftersom skolvägen för en stor del av de studerande är litet över tio kilometer och stödet för skolresor annars blev litet.

Om en studerande inte kan anlita kollektivtrafik eller skolskjuts som ordnas av läroanstaltens huvudman eller det är oskäligt svårt att anlita dessa, föreslås stödet vara 70 procent av det kalkylmässiga stödet för skolresor. Normalt är en studerandes skolväg mellan hemmet och läroanstalten längre än den sträcka det är möjligt att färdas i kollektivt färdmedel. Stödet för skolresor får inte bli ekonomiskt fördelaktigare för dem som inte anlitar kollektivtrafik än för dem som gör det. Sålunda är den högre självriskandelen motiverad. Systemet stöder även verksamhetsbetingelserna för kollektivtrafiken.

Av kostnadsskäl beaktas inte kostnader för skolresor till den del resan överstiger 100 kilometer i ena riktningen. När skolvägen är lång är det vettigt att studeranden hellre skaffar en bostad på studieorten än dagligen reser.

2 kap. Ansökan och betalning

6 §. *Ansökan.* Förslaget är att stöd för skolresor söks hos folkpensionsanstalten. Ansökan lämnas in till läroanstalten. Läroanstalten skall ge ett utlåtande om skolvägens längd och om studerandens möjlighet att anlita kollektivtrafik eller skolskjuts som läroanstaltens huvudman ordnar. Förfarandet är såväl med tanke på studeranden som på förvaltningen naturligt eftersom läroanstalten vet hur lång elevens skolväg är och studeranden kan sköta ansökningen under en skolarbetsdag.

7 §. *Beviljande och betalning.* Stöd för skolresor föreslås bli beviljade av folkpensionsanstalten. Stödet beviljas för högst ett läsår i sänder och tidigast från ingången av den månad som föregår den då ansökan har lämnats in.

Enligt förslaget betalas stöd för skolresor månatligen och beroende på hur studeranden färdas antingen till läroanstaltens huvudman, biljettsäljaren, eller studeranden. Att stödet betalas direkt till läroanstaltens huvudman eller biljettsäljaren är både i förvaltningshänseende och med tanke på studeranden det

enklaste förfarandet utan onödiga omvägar, exempelvis i det fall att läroanstaltens huvudman bekostar hela transporten. Stöd betalas högst för en tid av nio månader, som normalt svarar mot längden på ett läsår enligt arbetsdagarna och mot stödbehovet. Betalningen regleras närmare genom förordning.

8 §. *Skriftligt beslut.* För undvikande av onödigt administrativt arbete föreslås att skriftliga beslut ges bara om den sökande så kräver. Yrkandet skall framställas antingen skriftligt eller muntligt hos folkpensionsanstalten inom sju dagar från det sökanden har fått del av avgörandet om stödet och grunderna för avgörandet, vid äventyr att avgörandet annars står fast. Ett yrkande kan också lämnas till läroanstalten.

3 kap. Ändringssökande och rättande av fel

9 §. *Ändringssökande.* Den som är missnöjd med ett beslut av folkpensionsanstalten om stöd för skolresor föreslås kunna söka ändring i det hos besvärsnämnden för studiestöd inom 30 dagar från det beslutet har delgetts.

Enligt förslaget får ändring i besvärsnämndens beslut inte sökas genom besvär. På grund av stödets natur är det inte ändamålsenligt att utsträcka besvärsrätten till försäkringsdomstolen. Det ligger i studerandens intresse att besvär kan avgöras slutligt redan i lägre rättsinstans.

För att underlätta ändringssökandet skall besvärsnämnden enligt förslaget kunna ta upp försenade besvär till prövning om det finns vägande skäl till förseningen.

10 §. *Rättande av fel.* För tydlighets skull bör enligt förslaget ett självständigt stadgande om rättande av felaktiga beslut tas in i lagen. Stadgandet svarar mot motsvarande stadganden som föreslagits i andra lagar om folkpensionsanstaltens förmåner och som också finns i lagen om förvaltningsförfarande (598/82).

4 kap. Särskilda stadganden

11 §. *Avtal med biljettsäljarna.* Folkpensionsanstalten kan träffa avtal med dem som säljer biljetter för kollektivtrafik om på vilka villkor biljetter kan säljas till studerande till ett pris som rabatterats med stödbeloppet för skolresor. De viktigaste biljettsäljarna är för närvarande Oy Matkahuolto Ab för busstra-

fiken och för järnvägstrafiken VR Aktiebolag. Närmare stadganden om hur avtal skall träffas meddelas genom förordning.

12 §. *Skyldighet att lämna uppgifter.* En studerande är enligt förslaget skyldig att meddela folkpensionsanstalten alla omständigheter som inverkar på beviljande av stöd för skolresor. Också läroanstalten är skyldig att meddela folkpensionsanstalten sådana omständigheter som den fått kännedom om och som kan leda till att stödet justeras eller dras in.

En studerande är skyldig att uppges sin personbeteckning för biljettsäljaren vid köp av biljett. Detta är nödvändigt eftersom stödet för skolresor gäller för en enskild studerande och personbeteckningen behövs för att identifiera studeranden i databehandlingen.

13 §. *Omkostnader.* De utgifter som verkställigheten av stödet för skolresor orsakar folkpensionsanstalten räknas som folkpensionsanstaltens omkostnader eftersom folkpensionsanstalten svarar för verkställigheten av stödet. På motsvarande sätt räknas de utgifter som förorsakas läroanstaltens huvudman för de uppgifter som avses i 6 och 12 § som läroanstaltens utgifter. Förfarandet motsvarar den praxis som följs i studiestödsrenden.

14 §. *Hänvisningsstadgande.* Verkställighet, justering och inställelse av studiestöd, återkrav, självrättelse, rättelse av beslut som vunnit laga kraft, användning av uppgifter,

tystnadsplikt, utmätnings- och överföringsförbud samt finansiering föreslås motsvara den praxis som gäller i fråga om studiestöd och därför är det inte nödvändigt att stadga om dessa frågor i samband med denna lag. Eftersom det då skolresor stöds också är fråga om att stöda studier är det naturligt att förfaringssätten där det är möjligt sammanfaller med dem för studiestödet.

15 §. *Närmare stadganden.* Närmare stadganden om verkställigheten av lagen ges genom förordning.

5 kap. **Ikraftträdande**

16 §. *Ikraftträdande.* Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1997.

2. **Närmare stadganden**

Avsikten är att med stöd av den föreslagna lagen om stöd för skolresor utfärda en förordning om stöd för skolresor för studerande i gymnasier och yrkesläroanstalter.

3. **Ikraftträdande**

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1997. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om stöd för skolresor för studerande i gymnasier och yrkesläroanstalter

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 kap.

Allmänna stadganden

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag stadgas om beviljande av stöd för kostnader som föranleds av den dagliga skolresan mellan bostaden och läroanstalten

för studerande som bedriver gymnasiestudier eller yrkesinriktade studier. Detta stöd kallas stöd för skolresor.

Stödet för skolresor betalas av statens medel.

2 §

Studerande berättigade till stöd för skolresor

Personer som är bosatta i Finland och bedriver studier i Finland har rätt till stöd för

skolresor om de är

1) studerande i gymnasiet eller vid läroanstalter som ger undervisning som motsvarar gymnasieundervisning eller

2) studerande som deltar i grundläggande yrkesutbildning vid yrkesläroanstalter, musikläroanstalter eller andra läroanstalter.

Berättigade till stöd för skolresor är dock inte studerande som deltar i vuxenutbildning, distans- eller privatundervisning, utbildning som ordnas som avgiftsbelagd service eller studerande som genomgår avlönad arbetspraktik. Berättigad till stöd är inte heller en studerande som av läroanstaltens huvudman anvisats en avgiftsfri plats i elevhem, eller en studerande som inte för sin skolresa anlitar kollektivtrafik eller skolskjuts som läroanstaltens huvudman ordnar trots att det är möjligt för honom och inte heller en studerande som enligt någon annan lag får stöd för de kostnader som föränds av skolresan.

Närmare stadganden om vilka studerande som är berättigade till stöd kan utfärdas genom förordning.

3 §

Villkor för beviljande av stöd för skolresor

Stöd för skolresor beviljas en studerande vars skolväg i ena riktningen är minst 10 kilometer och vars skolresekostnader per månad överstiger det belopp om vilket stadgas genom förordning.

4 §

Hur resekostnaderna bestäms

Om en studerande för sin skolresa anlitar kollektivtrafik, bestäms resekostnaderna enligt den billigaste taxan i det anlitade färdmedlet.

Om en studerande för sin skolresa använder sådan skolskjuts som läroanstaltens huvudman ordnar, bestäms resekostnader enligt den sträcka studeranden nyttjar denna transport.

Om en studerande för sin skolresa inte kan utnyttja kollektivtrafik eller den skolskjuts som läroanstaltens huvudman ordnar eller om det är oskäligt svårt att anlita dessa, bestäms resekostnaderna enligt sträckan mellan studerandens hem och läroanstalten.

De resekostnader som skall beaktas i såda-

na situationer som avses i 2 och 3 mom. beräknas enligt en taxa om vilken stadgas genom förordning.

Genom förordning stadgas också om i vilka fall en studerande anses ha möjlighet att anlita kollektivtrafik eller sådan skolskjuts som läroanstaltens huvudman ordnar samt om hur resekostnaderna bestäms om studeranden kan utnyttja dessa färdmedel endast för en del av skolvägen.

5 §

Beloppet av stödet för skolresor

I stöd för skolresor betalas de kostnader som överskrider det belopp som avses i 3 § med tillägg av det belopp om vilket stadgas i förordning.

Om en studerande inte kan anlita kollektivtrafik eller skolskjuts som ordnas av läroanstaltens huvudman, är stödet 70 procent av stödet enligt 1 mom.

När stödet för skolresor räknas ut beaktas inte kostnaderna till den del skolresan överstiger 100 kilometer i ena riktningen.

2 kap.

Ansökan och utbetalning

6 §

Ansökan

Stöd för skolresor söks hos folkpensionsanstalten. Ansökan inlämnas till läroanstalten.

Läroanstalten skall till ansökan foga en utredning om hur lång studerandens skolväg är samt om studerandens möjligheter att utnyttja kollektivtrafik eller den skolskjuts som läroanstaltens huvudman ordnar.

7 §

Beviljande och utbetalning

Stöd för skolresor beviljas av folkpensionsanstalten. Stöd för skolresor beviljas för högst ett läsår i sänder och betalas för högst nio månader per läsår. Stöd för skolresor beviljas tidigast från ingången av den månad som föregår den då ansökan har lämnats in.

Stöd för skolresor betalas månatligen bero-

ende på hur studeranden färdas på ett konto som antingen läroanstaltens huvudman, den som säljer biljetter eller studeranden har uppgett i en penninginrättning i Finland.

Närmare stadganden om betalning av stödet utfärdas genom förordning.

8 §

Skriftligt beslut

Folkpensionsanstalten skall i ett ärende som gäller stöd för skolresor ge ett skriftligt beslut om sökanden så kräver. Ett sådant yrkande skall framställas till folkpensionsanstalten antingen skriftligt eller muntligt inom sju dagar från att den saken gäller har fått del av avgörandet i ärendet och grunderna för det, vid äventyr att avgörandet annars står fast. Yrkandet kan också inlämnas till läroanstalten.

3 kap.

Ändringssökande och rättande av fel

9 §

Ändringssökande

Den som är missnöjd med ett beslut av folkpensionsanstalten om stöd för skolresor kan söka ändring i det hos besvärsnämnden för studiestöd inom 30 dagar från det sökanden har fått del av beslutet. Ändring i ett beslut av besvärsnämnden för studiestöd får inte sökas genom besvär.

Om de besvär som inlämnas till besvärsnämnden för studiestöd har anlänt efter den tid om vilken stadgas i 1 mom., kan besvärsnämnden trots det pröva besvären, om det funnits välgående skäl till förseningen.

10 §

Rättande av fel

Grundar sig folkpensionsanstaltens beslut på klart oriktig eller bristfällig utredning eller på uppenbart oriktig tillämpning av lag, kan folkpensionsanstalten med den berörda partens samtycke undanröja sitt felaktiga beslut och avgöra ärendet på nytt.

Innehåller folkpensionsanstaltens beslut ett

uppenbart skriv- eller räknefel, skall pensionsanstalten rätta sitt beslut. Ett sådant fel får dock inte rättas om resultatet av rättelsen är oskäligt för parten.

Anteckning om rättelse skall göras i folkpensionsanstaltens liggarexemplar. Den berörda parten skall tillställas ett rättat eller nytt beslut. Är ändringssökande i fråga om beslutet anhängigt, skall folkpensionsanstalten meddela att rättelseärendet upptagits till behandling och tillstålla även besvärsnämnden för studiestöd sitt beslut i detta ärende.

I ett beslut genom vilket folkpensionsanstalten inte har godkänt ett yrkande på rättelse av fel får ändring inte sökas genom besvär.

4 kap.

Särskilda stadganden

11 §

Avtal med den som säljer biljetter

Folkpensionsanstalten kan avtala med den som säljer biljetter för kollektivtrafik om på vilka villkor biljetter får säljas till studerande till ett pris som rabatterats med stödbeloppet för skolresor. Närmare stadganden om förfarandet utfärdas genom förordning.

12 §

Skyldighet att lämna uppgifter

En studerande är skyldig att meddela folkpensionsanstalten de uppgifter som behövs för beviljande av stöd för skolresor samt meddela förändringar som påverkar detta stöd. Läroanstalten är skyldig att meddela folkpensionsanstalten sådana omständigheter som den fått kännedom om och som kan leda till justering eller indragning av stödet.

En studerande är skyldig att uppge sin personbeteckning för den som säljer biljetter vid köp av biljett vars pris setts ned med beloppet av stödet för skolresor.

13 §

Om kostnader

De utgifter som verkställigheten av denna lag förorsakar folkpensionsanstalten räknas

som folkpensionsanstaltens omkostnader och de utgifter som åsamkas läroanstaltens huvudman för uppgifter som anges i 6 och 12 §§ räknas som utgifter för läroanstalten i fråga.

14 §

Hänvisningsstadgande

Om något annat inte stadgas i denna lag, iakttas i tillämpliga delar vad som stadgas i lagen om studiestöd (65/94) om verkställighet, justering och inställelse av studiestöd, återkrav, självrättelse, rättelse av ett beslut som vunnit laga kraft, användning av uppgifter, tystnadsplikt, utmätnings- och överföringsförbud samt finansiering.

15 §

Närmare stadganden

Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning.

5 kap.

Ikraftträdande

16 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1997. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 4 oktober 1996

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Minister *Claes Andersson*

